

Kennismaking met het bekende

1 januari 1981

Auteurs: Dora Smeesters, Walter de Hert

Volume: 12

Nummer: 5

Pagina's: 12-21

Documenten

- [moer_jrg12_051.pdf](#)

dora smeesters walter de hert waarden verduidelijking kennismaking met het bekende waardenverduidelijking of values clarification is een gesystematiseerde methode om kinderen en volwassenen te confronteren met de waarden waarmee ze leven raths een amerikaans psycholoog gaf in 1966 reeds een boek uit met een reeks technieken die deze confrontatie mogelijk moeten maken en dus het inzicht in onszelf en onze waarden moeten verdiepen in 1978 verscheen overigens in het nederlands een bewerking van dat boek wat kunnen we er nu mee doen in het moedertaalonderwijs in het najaar van 1980 zette von belgie een stroom waarde n verduidelijking 3 op tij dens haar conferentie de stroom werd geleid door miche triest en frans de smedt 5 vanuit de ervaring aldaar opgedaan getoetst aan haar eigen visie en voor zover mogelijk aan de praktijk licht dora smeeste rs dit amerikaans systeem toe walter de hert die ook de stroom volgde voegt er zijn eigen praktijkervaringen met 15 17 jarige jongeren par 4 en 5 en zijn bedenkingen aan toe 1 in l eiding wat i s w a a r d e n v e r d u i d e l i j k i n g b u i d e l i j k i n g w i l e e n h u l p z i j n o m i n z i c h t t e k r i j g e n i n z i c h z e l f e n z o b e t e r g r e e p t e k r i j g e n o p h e t g a a t e r o m d e w a a r d e n w a a r n a a r j e l e e f t o f z i c h z e l f e n z i j n o m g e v i n g s r d e n k t t e l e v e n t e v e r d u i d e l i j k e n d i e w a a r d e n t e m e t e e n m o e t e n w e h e t b e l a n g v a n d i t s y s t e e m r e d u i d e n t e o n d e r z o e k e n w a t d i e w a a r d e n v o o r l a t i v e r e n h e t i s s l e c h t s e e n v a n d e v e l e m i d d e l e n o n s b e d u i d e n w e l k e b e t e k e n i s z e h e b b e n o m w a a r d e n t e v e r d u i d e l i j k e n e n i s d u s z e k e r n i e t o p d i e m a n i e r v o e g j e e e n n i e u w e w a a r d e a a n j e a l l e e n z a l i g m a k e n d d e t e c h n i e k e n d i e r a t h s a a n l e v e n t o e j e o n d e r z o e k o m e e n g r o t e r e h e l d e r r e i k t g e v e n w e l d e g e l e g e n h e i d o m h e t s y s t e m a h e i d t e k r i j g e n t i s c h e r e n b e w u s t e r t e d o e n o n z e m o d e r n e w e r e l d b i e d t z o n m a s s a w a a r d e n w i l l e n w e m e t d e z e t e c h n i e k e n i n d e k l a s b e g i n a a n d a t d e k e u z e v o o r d e j o n g e r e n e n o o k v o o r n e n d a n m o e t e n w e w e l e n k e l e s t e l r e g e l s k e n n e n d e a n d e r e n h o e l a n g e r h o e m o e i l i j k e r w o r d t z e d i e i n a l l e o e f e n i n g e n a a n b o d k o m e n e n a l s h e t r a k e n v a a k v e r s t r i k t i n h u n w a a r d e n o f g o o i e n a l w a r e e e n v o o r w a a r d e z i j n o m d e o e f e n i n g e n a l l e w a a r d e n o v e r b o o r d d e m e t h o d e w a a r d e n v e r t h a n s v o l g e n s d e i n z i c h t e n v a n r a t h s t e d o e n 1 2 s l a g e n m e t d e v o l g e n d e v o o r w a a r d e n 1 w e s t e l l e n k r i t i e k u i t h e t p r o c e s 2 i e d e r m a g l i e g e n r a t h s o n d e r s c h e i d t z e v e n s t a p p e n d i e g e l e i d e l i j k 3 w e m o g e n o n s t e r u g t r e k k e n a l s w e l i e v e r n i e t m o e t e n v o e r e n t o t e e n b e w u s t g e b r u i k e n e n o m m e e d o e n g a a n m e t d e w a a r d e n w a a r n a a r w i j l e v e n v e e l 4 a l l e s i s m o g e l i j k

van deze waardevormende oefeningen maken ons we zouden bij al wie komt om iets nieuws te le wel attent op waarden maar leren nog niet ze te ren een vanzelfsprekende bereidheid mogen ver hanteren of ze blijven steken in de eerste stap on-derstellen de ervaring leert echter dat die be van elke fase reidheid die openheid niet altijd en vaak hele maal niet aanwezig is speelt onze heilige kriti eerste fase sche zin niet ironisch of ons wantrouwen ons 1 vrij kiezen geen parten waarden-verduidelijking wil ons er 2 kiezen tussen alternatieve n van bewust maken hoezeer wij in vooroordelen 3 afwegen van de gevolgen zeer cognitief vast zitten en hoe dit ons vrij handelen belem aspect mert9 we zitten hier dus in een vicieuze cirkel deze fase moet zich afspelen op het niveau van openheid hebben we juist nodig om ons deze het denken kriti sch denken creatief denken open houding eigen te maken of op zijn minst te denken op verschillende niveaus onderzoeken per-sonlijk vind ik dat kiezen zeer vaak gebeurt ik pleit voor een kritische openheid een open zeker in 1 op basis van voelen en denken sa heid die onderzoek niet uits-luit integendeel we men dergelijke keuzen zijn daarom niet de ontvangen het nieuwe met vragen maar ook met slechtste ze zijn vaak bevredigender dan de wel bereidheid de antwoorden te wikken en te we overwogen keuzen die enkel op het verstand be gen eventueel te aarfvaarden en te interpreteren rusten wat vaak berekening tot gevolg heeft en naar eigen inzicht ontaardt in hopeloze twijfel wie intuïtief kiest niet impulsief heeft in zijn keuze eigenlijk al 2 con f ronta ti e m e t onze waa rd en door m idd el de gevolgen ingebed het is echter vanzelfspre van speelse technieken 1 0 kend nodig dat wij de volgende fasen degelijk doorlopen al-ternatieven beschouwen en toetsen deze techniekjes zijn heel prettig om te doen in de consequenties voor ogen houden dien ze hun relatief belang krijgen in het hele proces en in je hele onderwijs zijn ze zeer verant tweede fase woord in mijn dagelijkse praktijk heb ik ze als 4 zich ermee goed voele n kennismakingstechniek gebruikt daarin kan je je 5 openlijk ervoor uitkomen eigen vindingrijkheid vrij spel laten hier volgen het gaat erom dat de leerlingen met hun nieuwe twee voorbeel-den of bewust geworden gevoelens leren omgaan en die ook leren aanvaarden en dat ze meteen ook op de conferentie zelf vulden wij de deelnemers klare bood-schappen gaan uitzenden om de com individueel een vragenlijstje in over onze ver-municatie te bevorderen wachtingen we rangschikten in volgorde van voorkeur derde fase bijvoorbeeld uit 6 handele n ik verwach t 7 regelmatig en standvastig dat ik gestimuleerd zal worden in mijn eigen slechts door te handelen raakt men competent in zoeke n de nieuw verworven waarde dit moet niet alleen dat ik mezelf beter zal leren kenne n persoonlijk bevredigen maar ook sociaal produk dat ik hier duidelijke informatie zal opdoen tief werken dat ik hier aan mijn trekken zal kome n dat ik iets zal leren dat ik in de praktijk kan conventies toepasse n zeer belangrijk maar ook zeer aanvechtbaar dat ik me hier in een aangename sfeer thuis zal is dat de klas zich vooraf akkoord moet verklaren voelen 13 we praatten er met twee over de partner inter wie is sprinkhaan wie mier viewt en zal onze keuze kenbaar maken in de zelfde proced e groep achteraf je kunt oefeningen naar believen bijmaken b vlug reageren schriftelijk ik legde de groep vrijwillige leerkrachten voor het de leraar zegt een reeks woorden we rangschik tko antwer-pen volgende lijst voor ken individueel ik wil een kans geven aan al wie het nodig

wie verkies je bach mozart beethoven vind t wat verkies je theater poezie romans ik wil mezelf ontplooiën als leerkracht wat vind je het belangrijkste milieuvervuiling ik wil mijn vrije tijd ik heb er genoeg nuttig brussel werkloosheid criminaliteit besteden wie wil je het liefst als buur gastarbeider ik wil in contact blijven met andere mensen homofiel prostituee ex gevangene ik wil in contact blijven met gelijkdenkenden even losweg antwoorden eerst in kleine groepjes ik wil vrouwen die toch al gediscrimineerd dan in de grote groep zoals het past zijn helpen relatief vrijblijvend zijn deze spel oefeningetjes ik wil tonen dat een vrouw een jonge overva ze kunnen aanleiding geven tot diepergaande leren leerkracht een werkloze ik ook iets kan spreken of debat je moet dan wel gesprekken kunnen presteren en leiden anders heb je in de kortst mogelijke ik wil een alternatief voor het onderwijs waar tijd de grootste chaos met eventueel slaande ruïnen ik mij gefrusteerd voel zie toch vraag ik me af of dieper op de dingen ik hoop op die manier de maatschappij te veringaan wel echt nodig is verwerking vraagt im anderen verbeteren mensen tijd en zeker de consequenties onder ogen eerst individueel rangschikken dan per twee bekijken en je afvragen of je er goed bij voelt laat spreken dan in de groep brengen staan handelen de derde en de zevende stap vraagt tijd en moet vaak blijken uit het leven zelf bij het begin van het schooljaar als kennismaking ik denk voor het overige dat deze pretentieloze bij nascholings studie speldagen zijn dergelijke oefeningetjes meer losmaken dan je zo op het oefeningen uiterst geschikt ze zijn prima ijsbrekende eerste zicht vermoedt en dat je ze ook heel goed kers je wordt eerst met je neus op je eigen ver kunt plaatsen in andere en anderssoortige lessen houding tot de nieuwe werkelijkheid gedrukt enkele oefeningen als dan kan je met een mede deelnemer eens over een vierkant verdelen in vier gelijke delen praten daarna hoor je eens wat van de hele hoeveel mogelijkheden groep daarenboven blijven ze toch sterk gericht hy navel een letter invullen en een goede ne op de situatie van het ogenblik derlands woord krijgen als losmakende ontspannende oefeningen stra tegieën heb ik de volgende oefeningen graag zelf gedaan en ook wel toegepast het succes ermee is verbindt deze zes punten met elkaar door mid verzekerd allen zijn erbij betrokken en het is deel van vier rechten zonder tweemaal in de een middel om die open sfeer te creëren die je zelfde punt te komen eigenlijk zo nodig hebt voor deze oefening zie zoeken proberen grenzen verleggen een uit eerste fase van het proces je moet ze maar nedaging voor de een meer dan voor de ander voor men voor wat ze waard zijn in al hun relatieve het moedertaalonderwijs zijn ze minder geschikt vrijblijvendheid toch kan je ze al inhoud geven naar eigen inzicht en volgens de situatie met een paar waardenverduidelijkende oefeningen a vv e komen los van onze stoel gen die duidelijk tot dieper inzicht willen brengen kiezen wie kiest een mercedes wie een 2 pk tje gen heb ik bij de studenten in de lerarenopleiding de enen lopen naar de ene kant de anderen naar de andere goede ervaringen ook op de conferentie ga de andere even losweg antwoorden praten ven ze aanleiding tot diepergaande gesprekken in lachen wijzen verontschuldigen kleine groepjes eventueel paren anders zijn de wie is vuur wie water ze oefeningen wel wat bedreigend je verwittigt zelfde procedé dan ook het beste vooraf dat ieder voldoende tijd 14 neemt om rustig te antwoorden bezinnend en lijk het gaat niet op dat je openheid vraagt zon ook en vooral dat

de privacy van ieder geeerbie der zelf iets prijs te geven openheid kan nooit digd wordt nooit de bladen opvragen niet ver eenzijdig zijn plichten alle antwoorden voor te lezen of te laten daarenboven moetje wel je doelstellingen voor lezen ogen houden een dieper kritisch inzicht krijgen in jezelf en dus ook in de sociale rol die je ve r vult a 20 dingen die je fijn vindt om te doen in de maatschappij waarin wij leven de gesprek 1 maak er voor jezelf en schriftelijk een lijstje ken die hieruit voortvloeien en de eventuele t ek va n sten of projecten die je erbij laat aansluiten heb 2 duid in aparte kolommetjes ernaast aan ben uiteindelijk meer met moeder-taalonderwijs rangschikkin g te maken dan de oefeningen zelf waarin zou je beter willen worde n welke dingen geven je aanzien in je eigen kring 3 h et waar de nbl a d w e rk en me t te kst e n waaruit bl i jkt datje wel risico s wilt neme n 3 schrijf er nog andere categorieen bij als leerkracht moedertaal heb je steeds weer te 4 be-spreek in groepjes je geeft zoveel prijs als je maken met waarden daarvoor hoef je n i et op wil raths en zijn systeem te wachten spreekbeur b het wapenschild ten de-bating vormen vertellen gesprekken taal we maken een wapenschild voor onze ei-gen per beschouwing en vooral ook lezen zoveel facetten soon dat wil zeggen we vullen een leeg maar in van taalonderwijs op deze talige manier probeer vakken verdeeld wapenschild in aan de hand van je je leerlingen op te voeden tot zelfs-tand i ge en de volgende vragen kritische mensen en je zoekt altijd weer midde 1 waarmee kunnen mensen je gelukkig maken len om dit doel te bereiken ni e t in het minst dus 2 wat is je grootste mislukking in de leesles ik denk hier met name aan de lec 3 wat zou je doen als je een j aar te leven had en tuur of literatuurkring waardoor wij toch de je wist dat alles wat je ondernam succes had leerling een kans willen geven om zijn persoonlijk 4 een onderwerp waarover je absoluut niet wil leven te confronteren met het literaire werk en verandere n de leerlingen te lat-en denken over het verhaa l of 5 drie dingen waarin je goed bent boek en er hen met elkaar te laten over praten 6 de kenspreuk van jazel f om er beter te gaan over denken 1 3 teken in elk vak het antwoord behalve de ken in dit systeem ligt de klemtoon enkel en alleen spreuk natuurlijk doe het eerlijk en individueel op de waardenverduidelijking het waardenblad daarna gingen we er in kleine groepjes over pra bevat dan een reeks vragen bij een reeks tekstjes ten je geeft zoveel prijs als je zelf wil die de leraar in functie van hun waarde gekozen beide voorbeelden zijn ingekort heeft als begeleidend leraar doe je gewoon mee natuur een voor-beeld van een waar d enblad over h et onderwerp o ud ers en kinderen tekste n welaan moeders en vaders over heel het land kritikaster toch niet wat je niet snap-pen kunt jullie zonen en dochters staan boven je bevelen jullie oude baa n is allang uit de mode stap alsjeblijft weg uit de nieuwe als je geen handje kunt helpen want de tijden zij n aan het veranderen bob dylan but the omes they are a changin 1964 15 2 een m oeder teg e n haar zoon tiener weet je wat wij voor jou zijn een hotel een wasserij een bank een restaurant en een taxibedrijf en voor de restkunnen wij voor meneer best gestolen worden hoogland maart 1977 3 e en 16 j a r i ge jon ge n ik hoef thuis niets te doen waarom zou ik het is de plicht van mijn ouders om voor me te zorgen dat m oe ten ze volgens de wet ik heb hen er toch niet om gevraagd geboren te worden zolang ik minderjarig ben m oe ten ze me eten en kleding geven en ik hoef helemaal niets te doen ik ben helemaal niet verplicht om

te doen wat zij willen t gordon luisteren naar kinderen 4 e e n t iener over zijn ouders als je het allemaal eens op een rijtje zet hebben ze verrassend veel voor ons over als we dat voor ogen houden e n met re s pect daa rvoor in ons achterhoofd hen tegem o e t treden gaan we automatisch meer reke ning houden met hen dan vraag je niet zeg pa t is morgen training gij voert me wel maar ga je zeggen pa hebt gij de tijd morgen mij nog eens te voe ren ho o gland maart 1977 5 de opdringerige bezorgdheid van vele vaders en vooral van vele moe ders voor hun opgroeiende kinderen is dikwijls een uiting van egoïsme al noemt ze zich liefde om zichzelf te verr echtvaardigen het verlangen v a n v ele moeders om hun kinderen zo lang mogelijk klein te houden om ze n i et te verliezen schijnt een overa l verspreid e chronische famil ie kwaal te zijn pete r seidmann moderne jeugd 6 h e t verhaal van een moeder we gebruikten onze macht vooral om onze dochter tot drie dingen te dwingen ordelijk en netjes te z i jn naar de kerk te gaan en geen drank te gebruiken wat dat betreft waren we altijd zeer streng nu weten we dat ze ongeveer de slecht s te huisvrouw is die ik ken dat ze nooit naar de kerk gaat en dat ze bijna iedere avond cocktails drinkt t gordon luisteren naar kinderen 7 je bent een jongen waar zo m o e ilijk kijk op te krijgen is zei ze zuchtend weet je wij hebben niet geleerd met onze kinderen te praten en er zijn zoveel dingen die je bezighouden het klonk als een veront schu l diging en misschien was het dat ook gie laenen lev e n overleven 8 ee n v ader die r aad vraagt omtrent zijn 15 jarige dochter do 1 say she must always be home at 10 o clock do 1 say she must always teil us who she is with and where or do we fust smile lay out the meal s accept any crumbs and say nothing any advice gratefully recei ved yours worried brow n eyes nw 5 hunte r davies now 1 am a teenager s dad uit the sunday times 9 zijn vader werkte nu bij de nachtploeg en zijn m oeder had het zwaar in de chocoladefabriek zo kwam het dat ze maar twee weken samen thuis waren moe weinig zeggend kijkend naar de televisie dat wij b e iden dit werk doen dat is om jou een ander leven te geven zei mijn moeder een s toen ze de zoveelste ruzie kregen over samenleven samen dingen doen in zijn hart voelde geert dan een enorm medegevoel met h en beiden en hij verweet zichzelf vaak niet genoeg na te denken alvorens zijn opmerkingen met luide stem te v e rkondige n gie laenen leven overleven 10 u i t ee n bri e f aan top met mijn grot e r wordende kinderen heb ik al vaak gepraat over de jeugd van vandaag ik heb de i ndruk d a t men op de scholen de jeugd soms be ter voorstelt dan ze eigenlijk wel is graag schrijf ik u eens mijn opvat t i ng over de jeugd van vandaag ik hoop dat u mij een antwoord stuurt als i k rondom mij kijk dan z ie ik niet ve el goeds van de jeugd ze kunnen het allemaal goed zeggen ze protesteren tege n hun lera ars maar zelf doen ze niet veel ze w i llen een gemakkelij k leventje ze prote s te ren tegen hun ouders wil l en vrijheid uitgaan en pret maken maar studeren daarv oor hebben ze we i n i g tijd ze vergeten te gemakkelij k dat hun ouders hard m o e ten werken om hen te laten studeren ze willen ieder ee n de les spellen maa r hebben zelf nooit iets verdiend aan jeugdbe-
weging doen ze niet meer mee dat is te la s tig de godsdienst zegt hun ook niets meer ze geloven niet meer christus zegt hun niets mee r maar al wie lang haa r heeft en een beetje eigenaardig en dom doet lopen ze na mogelijke vrage n bij dit th ema de suggesties k omen van de deel n em ers aan d e confere nt ie 1 welke

van al deze teksten spreekt je het meest aan een drietal 2 waarom heb je die teksten gekozen stel iemand heeft teksten 2 4 en 7 gekozen 3 hoe denk je dat de zoon zich voelt terwijl zijn moeder dit zegt 2 4 welke verwachtingen heeft de moeder betreffende haar zoon denk je 2 16 5 hoe denk je dat de verhouding is tussen moeder en zoon na op dit ogenblik b in het algemeen 2 6 hoe zou je de tiener in 4 karakteriseren 7 hoe meer ik van huis ben hoe meer ik van thuis verveerd ben je akkoord met deze stelling verklaar licht toe 8 bekijk in gedachten de kamer waarin je slaapt of studeert wat zou je erin anders willen hoe zou dat komen 9 maak een lijstje op van dingen die je thuis prettig niet prettig vindt uit deze probeersels blijkt wel hoe moeilijk het is misschien moet hier het onderscheid gemaakt om te voldoen aan de regels die een leraar in acht worden tussen waardenverduidelijking en waar moet nemen wanneer hij vragen voor een waardenverduidelijking tussen de stroming binnen de denblad opstelt die regels zijn a Amerikaanse humanistische psychologie en een je vragen moeten eerder suggesties zijn logisch onderdeel van attitudevorming tussen je moet niet moraliseren een systeem en een overtuiging of geloof in het jouw standpunt mag niet achterhaalbaar zijn voorwoord tot het praktijkboek van sidney stel geen vragen waarop je alleen met ja of nee simon schrijft iemand het gift dat van binnen kunt antwoorden uit komt is veel sluipender en moeilijk te herkennen ga van een algemene problematiek naar de ten opzichte van het gift van buitenwit concrete situatieproblematiek van de leerling kernenergie raketten werkloosheid mijn haak maak geen te lange vragenlijst jes de voedingsbodem waarvan iets in ons alle zorg dat er pro en contrateksten in je reeks maal aanwezig is wordt gevormd door inertie zijn hang naar comfort tevredenheid met onvolledig stel je vragen zo dat de zeven stappen die ge of gezeefde informatie gemakkelijk streekbare baths vooropstelt aan bod kunnen komen eigenliefde evenwijdigheid aan het eigen belang er blijkt uit deze ervaring hoe moeilijk het valt de hang naar sensatie het gevaarlose van de twee om niet te manipuleren of te suggereren maar er dehandsemotie gemedieerd via filmheld tv serie blijkt tevens uit dat je zelf zeer kritisch leert boulevardblad staan tegenover je eigen gedrag en houding met d it citaat zou je kunnen verwachten in een tekst een blijkt hoe belangrijk de persoonlijkheid van waarin verder de pedagogische stellingname gepo de leraar wel is hoezeer hij invloed uitoefent op neerd wordt dat de mens een wezen is dat niet zijn leerlingen het is een mogelijkheid voor de opgesplitst kan worden in cognitieve en affectie leraar om te reflecteren op zijn eigen waarden ve facetten dat opvoeding dus aandacht aan de hele mens moet besteden dat dit consequenties 4 bedenkingen bij twee praktijkervaringen heeft voor de school als kritisch onderzoek van ieder zijn waarde de eigen leefwereld zelfbetrokkenheid in het leerproces aandacht voor attitudes communicatie doet er niet aan waardenverduidelijking in de tieve vaardigheden enz d it is echter allang niet klas dat is een van de vragen waarmee ik na de meer nieuw ook in het moedertaalonderwijs v on conferentie van oktober 80 naar huis ging wordt dit gedachtengoed meer en meer geïnteresseerd zit er nog altijd mee waarschijnlijk zijn er in greerd op de keper beschouwd zou je het hand derdaad relatief weinig mensen die met waarden boek paard van tieje 1 5 als een waardenverduide verduidelijking werken zoals louis b aths dat als lijkend boek kunnen betitelen de verschillende

systeem ontwierp maar al die anderen die bij oefeningen zijn waardenverduidelijkende oefen voorbeeld een literaire tekst niet enkel analyse ningen ik denk bijvoorbeeld aan het hoofdstuk ren naar vormelijke literair esthetische aspecten vrouw zijn waarin duidelijk de waarden achter maar ook ingaan op de waarden die auteur en of rollenpatronen worden besproken de ervaring karakters in de tekst verkondigen of schijnen te met dit hoofdstuk was vrij positief de ervaring hanteren en die toetsen aan de waarden en over met sommige oefeningen uit het praktijkboek tuigingen van de groepsleden vallen die dan bui van simon was dat niet altijd waarmee ik maar ten de idee waardenverduidelijking wil zeggen dat je niet bij waardenverduidelijking 17 raad moet zoeken om aan waardenverduidelijking zien en communicatievaardigheidstrainingen worden te doen den gebruikt 1 e goed is dat ze telkens in twee een tweede oprisping dan ronald reagan hoeft momenten uiteen vallen eerst een individueel de voor mij geen president te worden om mij bezinnings moment waarbij een bepaalde op wantrouwig te doen staan tegenover al wat van dracht wordt uitgevoerd daarna een praatmo Amerikaanse denkmakelij is mijn wantrouwen ment in kleine of grotere groepjes dit schenkt tegenover wat de zogenaamde humanistische psychie ieder de tijd en de vrijheid om voor zichzelf de chologie sinds rogers vanuit de vs regelmatig opdracht te vervullen en met anderen erover te over de hele wereld uitbraakt is vrij groot en tot praten dat was trouwens een tweede verschil nader bericht onverantwoord want zowel de lecpunt de oefeningen spelen over het algemeen in tuur van hun boeken die altijd verdacht snel in op de eigen persoon wat je zegt slaat op jezelf en het nederlands vertaald worden in vergelijking je eigen leefwereld geen rollen en rolinleving met rogerianen gestalttherapeuten bio energetici and the likes 5 twee positieve ervaring en of them is vrij negatief de Amerikaanse voor met waardenverduidelijking mingswereld zowel binnen het onderwijs als er buiten is erg verschillend van de Europese het het schuilkelde bij fall out probleem 7 e klakkeloos overnemen van elke nieuwe trend uit deze oefening zorgde zowel tijdens de conferentie vs is funest het sterk commerciële en populatie als later in de klas voor opschudding waar lariserende effect van die trends werkt verstikt gaat het om kend binnenkort komen waarschijnlijk de eerste de deelnemers wordt gevraagd zich in te leven waardenverduidelijkingsgezelschapsspelen op de hier dus wel rollen in de huid van een aantal lei markt en kan je kiezen tussen monopoly lotto dinggevende personen die bij het uitbreken van een mens erger je wel een tweede typische trek een atoomoorlog de evacuatie van de betrokken van die trends is dat ze dingen inkapselen er gebieden organiseren het probleem dat rijst is aparte fenomenen van maken waardenverduide het volgende er is nog slechts plaats voor zes per lijking is daar een mooi voorbeeld van na de les sonen in een schuilkelde er zijn echter tien kan in wiskunde het uurtje spelling een tijdje waar didaten de deelnemers moeten beslissen wie er denverduidelijking te gek waarden worden op in mag en wie niet om de keuze moeilijker te elk moment gebruikt niet als daar de tijd voor maken worden vrij uiteenlopende kandidaten is mijn ervaringen met de oefeningen uit het voorgesteld maar wel allemaal ergens marginaler praktijkboek illustreren dat een beetje de oefen waar in onze maatschappij vrij veel vooroordelen

ningen op zichzelf waren prettig om te doen om zijn zo is er een 16 jarig zwanger meisje want meestal in spelvorm toch bleef er steeds met een laag iq een agressieve politieman met een gevoel van verwarring van vaagheid over een geweer een oude predikant een vrouwelijke wat deden we nu eigenlijk wat wilden we berei arts die geen kinderen meer krijgen kan een oude ken was dit een les moraal of moedertaal oefen violist die net uit de gevangenis komt in verband ningen die daarentegen geïntegreerd werden in met drugs een militante neger een homoseksuele lesgehele hadden veel meer succes architect een oude prostituee een rechten stu waardenverduidelijking als onderdeel van de dent en zijn mentaal labiele vrouw die weigeren emotionele en sociale opvoeding is een must als gescheiden te worden inkapseling van bepaalde menselijke facetten on op de conferentie kwam het in onze subgroep tot zinnig een confrontatie tussen de het is toch maar een het komt er dus op aan de idee en de praktijk spel opvatting en de ik weiger over mensenle van waardenverduidelijking te integreren in het vens te oordelen mening dit blijkt zich af en toe moedertaalonderwijs zoals in het voorbeeld van voor te doen met deze oefening in de klas wei paard van troje het geval was de twee volgende gerde een meisje ze te maken terwijl de anderen voorbeelden spelen daar op in wat de oefeningen rustig kandidaten zaten te schrappen alsof het van het praktijkboek zelf betreft wil ik het vol om een invuloefening ging het gevaar dat het ge gende nog even vermelden de meeste lijken sterk bruik van spel in zo n situatie biedt is inderdaad op de rollenspelen en discussiespelen die bij discus niet denkbeeldig als spel zijn waarde haalt uit d e 18 als of situatie die gecreeerd wordt dus een labo twee hoofdthema s ratoriumsituatie die experimenteren toelaat waar overleven in een atoomoorlog ja of nee nooit geëxperimenteerd kan worden in het reele indien niet iedereen kan overleven wie wordt leven dan kan spel ook een schijn veiligheid bie dan geselecteerd den want door de spelvorm te willen behouden twee keer werd een korte brainstorming gebruikt werden een hele reeks waarden en daar ging om de verschillende elementen die in de antwoord het toch om overboord gegooid den kunnen meespelen te verzamelen een keer de oefening werd in de klas gemaakt naar aanlei was het uitgangspunt wat gebeurt er allemaal als ding van een vrij theoretisch artikel uit vrij ne een atoomoorlog uitbreekt een tweede keer der and1 9 over ongevallen met kernwapens en de was dat welke eigenschappen heeft een ideale moeite die de vs deden om dat in de doofpot te mens de gesprekken en discussies die daar om steken het ging om een vrij lange lijst die niet heen plaatsvonden waren boeiender en geani helemaal vrij was van saaiheid maar toch vrij be meerder dan die met strategie 41 het schuilkel langrijk in de op dat moment op gang zijnde dis der bij fall out probleem de situatie die gecre cussie over kernwapens b edoeling was door de eerd werd in het luisterspel leek uitnodigender oefening de eigen betrokkenheid bij de problema om op in te gaan omdat er reeds bepaalde stel tiek te vergroten niet enkel te blijven bij de sta lingnamen genomen werden bij de oefening ver tistieken over wapens en ongevallen maar ook de trok men eigenlijk van een nulpunt menselijke aspecten van een mogelijke oorlog in dit keer werd het geheel besloten met een schrif de groep te bespreken dichter bij huis lag het telijke oefening beschrijf je eigen bunker en wat lezen en samenvatten van niet fictionele teksten je ermee naar-

toe neemt ditmaal werd het spel het werd geen succes ergens stond de opdracht wel overschreden en kwamen er wel antwoorden te ver van de deelnemers af sloot ook niet bij de in de zin van sorry maar dat kan ik niet want ik tekst aan bleef wat in het ijle hangen de voor wil niet in zo n bunker want dat is zinloos de oordelen waren groot de meeste groepen hadden opdracht die ergens het midden hield tussen za er niet tegen opgezien vlug een lijstje op te stellen kelijk en creatief schrijven werd vrij enthousiast zonder zich al te veel vragen te stellen de moti beantwoord en geevalueerd over het algemeen vatie om er verder op in te gaan ontbrak had iedereen het gevoel positief werk geleverd te een maand of zowat later zond de b r t school hebben radio echter een luisterspel uit van herwig hen sen getiteld de bunkert dat net dezelfde pr o lopen zitten en opstaan blematiek behandelde ene matthias werd ertoe het is in het algemeen makkelijker kritisch te verleid een schuilkelder voor vier personen te staan tegenover het verleden dan tegenover het bouwen een voor een melden zich kandidaten eigen heden dit uit zich bijvoorbeeld in de k r i om mee de bunker in te gaan op een bepaald tiek tegenover waarden van vroeger van ouders moment breekt de oorlog effectief uit na een de volgende oefening speelt daarop in het ging confrontatie tussen matthias en diverse personen om een oefening rond wat men wel eens etiket zoals gemeenteraadsleden de politie zijn vrien te noemt ik geef u een ui tt rekseltje van de ge din de ouders van die vriendin de directeur van bruikte tekst de school waar hij les geeft blijven twee leer lingen met de beste stemmen in de bunker ach de trap op en a f ter terwijl matthias naar buiten loopt om de pad bij het opgaan van de trap eist de etiquette in ne destoelen te gaan plukken die ik zelf mee gezaaid derland en belgie dat de man voorgaat deze re heb een literair niemandaljetje maar een uitste gel stamt uit de tijd dat het onwelvoegelijk werd kend uitgangspunt voor een oefening in waarden geacht wanneer een man ook maar een tipje van verduidelijking na de beluistering werd uitvoe een vrouwenenkel of been te zien kreeg en om rig ingegaan op de opeenvolging van gebeurtenis de vrouw te behoeden voor steelse mannenblik sen en dialogen de motieven van de verschillen ken behoorde de man dus op de trap voor te lo de bezoekers en pleiters en die van de hoofdfi pen het motief van de steelse mannenblikken is guur om te weigeren of toe te stemmen werden in deze veel openhartiger tijd vervallen maar de grondig onderzocht en individueel thuis uitge etiketteregel is blijven bestaan waarschijnlijk op schreven de tweede les werd gewerkt rond de esthetische gronden en niet ten onrechte de 19 korte rokken onthullen immers ook de minder zo ja welk inzicht zo neen waar zijn de be welgevormde benen en niet iedere vrouw verstaat letsels de kunst om sierlijk als een hinde de trap te be 7 brengt waardenverduidelijking tot verande klimmen bij het afgaan van de trap laat de man rend gedrag tegenover onszelf tegenover de de vrouw voorgaan 2 1 maatschappij titels van andere deeltjes door de draaideur tu mijn antwoorden toyeren trouwerij in traditionele stijl er werd 1 w v heb ik ervaren als iets dat ik reeds kende wat afgelachen de voorgelezen tekst werd uit en al altijd heb pogen toe te passen soms is voerig inhoudelijk besproken om te voorkomen dat mij gelukt er is niets nieuws onder de dat verschillende punten weggelachen zouden zon zijn de vraagdenken jullie dat zulke regels nu 2 jazeker ik heb het gedaan zo vrijblijvend als

ook nog bestaan leidde tot een aarzeling beslo die spelletjes soms lijken zijn ze zeker niet ik ten werd een oefening daaromheen te maken zou dit alleen functioneel gebruiken als deze oefening verliep volgens de gekende struc schrijfoefening als debat als lees oefening tuur ieder kreeg een lijst met uitspraken die 3 ja de openheid die je nodig hebt en die je hij zij voor zichzelf moest verwerken en numme ook beoogt staat ook borg voor ontplooiing ren van 1 tot 10 daarna volgde discussie in de van creativiteit groep 4 daar ze steeds keuzen moeten maken moeten op de lijst kwamen uitspraken voor als ze wel onderzoeken en dus kritisch staan te de eerste keer dat je officieel bij je vriend genover zichzelf en anderen vriendin thuis komt draag je een versleten blue 5 emancipatorisch gedrag impliceert zelfstandig jeans sportschoeisel een stel badges een gro handelen en verantwoord handelen daarenbo te excentrieke zonnebril ven maakt reflectie op eigen waarden weer je spreekt kennissen van je vader zaakkennis baar tegenover manipulatie verlang ik wel zo sen aan met jij je naar die vliegtuigreis als folders mij willen je eet tijdens de les doen geloven in totaal tien uitspraken over allerhande toestan 6 we komen tenminste tot het inzicht dat we den die nogal eens aanleiding gaven tot felle dis vooroordelen hadden ook al zijn we tegen cussies de groep besloot dat er nog altijd vaste vooroordelen onze opvattingen zijn dus wel waarden gehanteerd worden alhoewel die nog zel heel wat oppervlakkiger dan we wel graag zou den als regels voorkwamen de invloed van het den willen geloven gezin verving de etiquette aldus de groep 7 vanuit de vorige inzichten kan en moet zeker veranderend gedrag mogelijk en zelfs waar 6 oef e n ing in waard e nv erduid e li j king schijnlijk zijn want waar gaan we anders de van wa a rd e nve rduidelijk i n g overtuiging en de moed de wilskracht en de kracht halen om te leven naar onze overtui 1 hoe heb je waardenverduidelijking ervaren ging en daardoor de maatschappij te verander 2 zou je hiermee in de klas kunnen werken zo ren vanuit de plaats waar we staan ja hoe zo neen waarom niet 3 kun je waardenverduidelijking in verband slotbemerkin g brengen met creativiteit zo ja in hoeverre in welk opzicht een berichtje voor de zachten de onzekeren de 4 zie je in deze methode de mogelijkheid om de angstigen de twijfelaars de verlegener leerlingen kritischer te maken tegenover hen de bedoeling van waardenverduidelijking is zelf ook in hun betrekking tot de anderen door zelfkennis naar zelfvertrouwe n zo ja hoe door zelfvertrouwen naar meer zelfbewustzijn 5 kan waardenverduidelijking leiden tot eman door meer zelfbewustzijn naar meer durf cipatorisch gedrag onder welke voorwaar door meer durf beter weerbaar den 6 brengt waardenverduidelijking ons tot dieper een berichtje voor de harden de zekeren de inzicht in onszelf en de wereld rondom ons heersers de lefbekken de knappe praters d e 20 doel bewusten 17 de eerste e rv aring a speelt zich af in een vijfde jaar de bedoeling van waardenverduidelijking is technisch onderwijs 16 17 jarigen de tweede b in een vierde jaar t o door zelfkennis naar meer zelfkritiek 18 dit is strategie 46 uit het praktijkboek van s simon door meer zelfkritiek naar bescheidenheid 19 ko colijn en paul rusman kromme speer de bom door meer bescheidenheid naar meer tolerantie ontploft ook wel zonder oorlog vn 6 december door meer tolerantie naar democratisch hande 1980 len 20 brt schoolradio 12 3 81 21 a m j van deinse etiquette amsterdam elsevier 1965 blz 35 noten 1 louis raths merrill harmin sidney si-

mon values and teaching working with values in the glasstoom second edition charles e merrill publishing comp columbus ohio 1966 353 blz 2 louis e raths c s naar eigen waarden emotionele en sociale ontwikkeling in het voortgezet onderwijs deel 1 basisboek lemniscaat rotterdam 1978 110 blz 3 de stroomleiders spraken over waarde verduidelijking wij vinden het juister values clarification als waardenontwikkeling te vertalen te meer daar het onmogelijk is een waarde van andere af te zonderen 4 impuls 2 1979 0 blz 83 kennismaking met waar de verduidelijking ii michiel triest heeft een studie reis van twee maanden achter de rug in de vs waar hij in verband met waar de verduidelijking boeiende contacten had met het echtpaar howe 5 moer 1980 5 leesvoer p 53 over impuls 6 impuls 1 1979 0 kennismaking met waar de verduidelijking i blz 2 4 roger standaert 7 sidney simon c s naar eigenwaarden emotionele en sociale ontwikkeling in het voortgezet onderwijs deel 1 praktijkboek rotterdam lemniscaat 1978 168 blz 8 id op blz 14 bespreken de auteu rs het waardenvormingsproces van raths op een andere wijze dan raths zelf zij beginnen met waarderen en dan komt het kiezen uit alternatieven in de keuzefase komt het vrij kiezen achteraan het sterk cognitieve kiezen na het onder ogen zien van consequenties komt op de vierde in plaats van op de derde plaats 9 jef de leeuw impuls 3 1979 80 blz 121 wie tekent voor moer 10 al deze strategieën en meer kan je vinden in het praktijkboek van simon 11 von informatie 1980 4e nummer de redactie wil in de komende jaargang 12 tko tweede kans onderwijs een project dat dit enkele illustraties in het blad opnemen jaar startte in antwerpen en door vrijwillige leerwezoeken daarom contact met iemand krachten opgezet werd om volwassenen op te leiden om tot het behalen van een diploma middelbaar onderwijs te publiceren stukken per af te geven derwijs ring enkele tekeningen wil maken 13 vonk 1981 nr 2 r roger de literatuurkring in actie vonk 1981 nr 3 d smeesters de literatuurkring bel of schrijf even naar het redactie in actie een reactie 14 simon blz 6 voorwoord van prof dr j j dumont adres prof dr j f w kok dr j v alk johan eimers 15 j oorjanus e a paard van troje moedertaal voor boven de zestien meppel ten brink groenestraat 49 16 ik denk hier met name aan het boek frank oomkes 6531 hb nijmegen handboek voor gesprekstraining meppel boom tel 080 556211 1976 21